

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פליליים

ע"פ 4991/22

לפני: כבוד השופט י' אלרון
כבוד השופטת י' וילנר
כבוד השופט א' שטיין

המערערים: 1. דוד יעקוביאן
2. שוקרוללה יעקוביאן

נ ג ד

המשיבה: מדינת ישראל

ערעור על הכרעת דינו וגזר דינו של בית המשפט המחוזי
מרכז-לוד ב-ת"פ 1599-07-20 מיום 25.5.2021 ומיום
12.6.2022 שניתנו על ידי השופט ח' טרסי

תאריך הישיבה: י"ח בסיון התשפ"ג (7.6.2023)

בשם המערערים: עו"ד דוד גולן

בשם המשיבה: עו"ד שני פוגודה

בשם שירות המבחן: עו"ס סיון קוריס

פסק-דין

השופט י' אלרון:

1. המערער 1 הורשע בעבירות של הפקרה לאחר פגיעה, גרם מוות בנהיגה רשלנית ושיבוש מהלכי משפט. אביו, המערער 2, הורשע בעבירות של שיבוש מהלכי משפט ומסירת ידיעה כוזבת. בגזר דינו של בית המשפט המחוזי מרכז-לוד (השופט ח' טרסי) ב-ת"פ 1599-07-20 מיום 12.6.2022, נגזרו על המערערים העונשים הבאים: על המערער 1 – 30 חודשי מאסר בפועל; ועל המערער 2 – חצי שנת מאסר בפועל לריצוי בדרך של עבודות שירות; כל זאת לצד ענישה נלווית.

תחילה, הערעור שלפנינו הופנה רק כלפי חומרת עונשיהם של המערערים. אולם, ביום הגשת הערעור ניתן בבית משפט זה פסק דין ב-ע"פ 8729/20 כהן נ' מדינת ישראל (21.7.2022) (להלן: עניין כהן) שבו נקבעה פרשנות מחודשת לעבירת ההפקרה לאחר

פגיעה. לאור השלכות פסק הדין על עניינם של המערערים, הערעור תוקן, וכעת הוא מופנה, במהותם של דברים, גם כלפי הכרעת דינו של בית המשפט המחוזי. אקצר ואומר, כי הצדדים מסכימים שנוכח פסק הדין בעניין כהן יש לבטל את הרשעת המערער 1 בעבירת ההפקרה ולהרשיעו תחתיה בעבירה לפי תקנה 144 לתקנות התעבורה, התשכ"א-1961 (להלן: תקנות התעבורה). הערעור המתוקן נסוב אפוא על חומרת עונשיהם של המערערים, בין היתר על רקע השינוי המוסכם בהרשעת המערער 1.

2. בתמציתית יתואר, כי על פי עובדות כתב האישום המתוקן, ביום 11.6.2020 סמוך לשעה 8:55, המערער 1 נהג ברכב ולא הבחין במנוחה בעודה חוצה את הכביש במעבר חציה. הוא פגע במנוחה עם חזית הרכב, וכתוצאה המנוחה נחבלה בראשה ובכל חלקי גופה ומותה נקבע במקום. המערער 1 התקשר למערער 2, ודיווח לו שפגע במנוחה. לאחר מכן ירד מרכבו וראה שחובש איחוד הצלה שעבר במקום החל לבצע במנוחה פעולות החייה. המערער 2 הגיע למקום עוד לפני הגעת כוחות המשטרה, אמר למערער 1 לעזוב את המקום והוסיף "אני אקח את זה עליי". המערער 1 עשה כפי שהמערער 2 אמר לו, עזב את המקום, והמערער 2 נשאר בזירה והציג את עצמו לפני השוטרים כמי שנהג ברכב ופגע במנוחה. מאוחר יותר באותו היום, ובחקירה נוספת כעבור עשרה ימים, המערער 2 המשיך להציג עצמו ככזב כמי שנהג ברכב בעת התאונה. בגין מעשים אלה, הואשם המערער 1 בעבירות של הפקרה לאחר פגיעה, לפי סעיף 64א(ג) לפקודת התעבורה [נוסח חדש] (להלן: הפקודה); גרם מוות בנהיגה רשלנית, לפי סעיף 64 לפקודה; ושיבוש מהלכי משפט, לפי סעיף 244 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: החוק). המערער 2 הואשם בעבירות של שיבוש מהלכי משפט לפי סעיף 244 לחוק; ומסירת ידיעה כוזבת לפי סעיף 243 רישא לחוק.

3. המערערים הורשעו במיוחס להם בכתב האישום המתוקן על סמך הודאתם, במסגרת הסדר טיעון. בהסדר סוכם כי יתקבלו בעניינם של השניים תסקירי שירות מבחן, וכי המאשימה תעתור לעונש ראוי של 30 חודשי מאסר בפועל עבור המערער 1 ו-9 חודשי מאסר בפועל שירוצה בדרך של עבודות שירות עבור המערער 2, לצד רכיבי ענישה משלימים, בעוד שההגנה תוכל לטעון לכל עונש לפי ראות עיניה. בגזר דינו, בית המשפט המחוזי התייחס לחומרת העבירות, וציין כי עבירת ההפקרה אמנם עומדת "בליבת האישום", אולם חומרתה נמוכה יחסית, שכן המערער 1 עזב את מקום התאונה רק לאחר שראה שהמנוחה מקבלת טיפול רפואי. לעומת זאת, נקבע כי ביחס לעבירת גרם מוות בנהיגה רשלנית חומרת המעשים היא ברף הגבוה. עוד קבע בית המשפט המחוזי, כי חומרת עבירת השיבוש מצויה אף היא ברף הגבוה, ביחס לשני המערערים.

ביחס למערער 1 – בשים לב למדיניות הענישה הנוהגת; למידת הפגיעה בערכים המוגנים; לנסיבותיו האישיות והמשפחתיות; נטילת האחריות לביצוע העבירות והחיסכון בזמן שיפוטי; ולנוכח עברו התעברותי – נקבע כי יש לקבוע את עונשו ברף העליון של ההסדר שגובש. ביחס למערער 2 – נקבע כי בהיעדר שיקולים שיקומיים ממשיים חומרת מעשיו מחייבת ענישה משמעותית הכוללת תקופת מאסר בפועל שניתן לרצות בעבודות שירות. עם זאת, צוין כי בנסיבותיו האישיות, בהן גילו, העובדה שלחובתו הרשעות ישנות בלבד, החרטה שהביע על מעשיו, והפגיעה הכלכלית שתיגרם לו מעונש מאסר בדרך של עבודות שירות, נדרשת ענישה מתונה מזו שביקשה המשיבה.

לבסוף, בית המשפט המחוזי גזר על המערער 1 עונש של 30 חודשי מאסר בפועל; 6 חודשי מאסר על תנאי, לבל יעבור עבירות של גרימת מוות ברשלנות, שיבוש מהלכי משפט או נהיגה בזמן פסילה, למשך 3 שנים; 12 שנות פסילה מלהחזיק או לקבל רישיון נהיגה; ופיצוי למשפחת המנוחה בסך 40,000 ש"ח. על המערער 2 נגזר עונש של 6 חודשי מאסר בפועל לריצוי בעבודות שירות; 6 חודשי מאסר על תנאי, לבל יעבור את אחת העבירות בהן הורשע, למשך 3 שנים; וקנס בסך 5,000 ש"ח.

4. לטענת בא-כוח המערערים, נוכח ההסכמה על ביטול הרשעת המערער 1 בעבירת ההפקרה יש להקל בעונשו. נטען, כי עבירת ההפקרה היא העבירה המרכזית בה הורשע, וכי מדיניות הענישה הנוהגת בעבירות גרם מוות בנהיגה רשלנית ושיבוש מהלכי משפט מצדיקה הפחתה בעונשו. כמו כן, נטען כי המעשים שביצע לאחר התאונה הם תוצאה של לחץ ובהלה מהאירוע והם לא נעשו לאחר תכנון. בדיון שלפנינו שב בא-כוח המערערים על נסיבותיו האישיות של המערער 1 ובהן היעדר עבר פלילי והיותו מפרנס עיקרי במשפחתו, המצדיקות אף הן, לטענתו, הקלה בעונשו. בעניינו של המערער 2 נטען כי בית המשפט המחוזי לא העניק משקל מספק לכך שהלה לא תכנן את צעדיו מראש אלא פעל באופן ספונטני לאחר שקיבל טלפון מבנו בסמוך לקרות התאונה, ולכן חומרת עבירת השיבוש היא ברף הנמוך ביותר. עוד נטען, בין היתר, כי ביטול הרשעת המערער 1 בעבירת ההפקרה משליכה גם על חומרת מעשיו שלו ומצדיקה הקלה בעונשו.

5. בתשובתה לערעור, המשיבה עמדה על כך שבהתאם להלכה שנקבעה בעניין כהן, לא ניתן לבסס את הרשעת המערער 1 בעבירת ההפקרה. על כן, הבהירה כי היא מסכימה כאמור לזיכוי המערער 1 מעבירת ההפקרה ולהרשעתו בעבירה לפי תקנה 144 לתקנות התעבורה במקום. עם זאת, נטען שמאחר שבית משפט קמא קבע שחומרת עבירת ההפקרה היא נמוכה, ואילו חומרת העבירות של גרימת מוות בנהיגה רשלנית ושיבוש מהלכי משפט היא ברף הגבוה, השפעת הזיכוי צריכה להוביל, לכל היותר, להפחתה

"סמלית" בעונשו. המשיבה שבה ומדגישה את הפגיעה המשמעותית של המערער 1 בערכים המוגנים ואת התנהגותו הרשלנית עת נסע במהירות הגבוהה בכ-20 קמ"ש מהמותר ופגע במנוחה בעודה חוצה מעבר חציה. כמו כן, נטען שבמקרה זה מתקיימות נסיבות מחמירות נוספות. ביחס למערער 2 המשיבה סבורה כי יש לדחות את הערעור. נומק, כי המערער 2 הוא שהציע כי המערער 1 יחמוק מקבלת אחריות לתאונה ויימלט מהזירה, ואף הוליך שולל את גורמי החקירה במשך זמן רב תוך בזבוז משאבי ציבור וגרימת נזק ראייתי. נטען כי חומרת מעשיו היא ברף הגבוה ומחייבת ענישה מרתיעה. עוד נטען, כי אין בזיכויו של המערער 1 מעבירת ההפקרה להשפיע על עונשו של המערער 2 מכיוון שהאחרון לא הורשע כלל בעבירה זו והזיכוי אינו מפחית מאשמתו.

דיון והכרעה

6. נוכח קביעת בית משפט זה בעניין כהן, יש להורות תחילה על זיכוי המערער 1 מעבירת הפקרה לאחר פגיעה, לפי סעיף 64א(ג) לפקודה, והרשעתו תחתיה בעבירה לפי סעיף 144(א)(3) ו-144(א)(4) לתקנות התעבורה – כמוסכם.

7. כפועל יוצא מכך, אציע לחבריי להקל ברכיב עונש המאסר בפועל שנגזר על המערער 1. העונש שגזר בית המשפט קמא שקלל נכונה את חומרת העבירות, מדיניות הענישה הנוהגת ונסיבותיו האישיות של המערער 1. עם זאת, אין לחדד כי עבירת ההפקרה היוותה רכיב מרכזי בגזר הדין, ואף עמדה "בליבת האישום", כלשונו של בית המשפט. יוזכר, שמדובר בעבירה שבצידה עונש מרבי של 14 שנות מאסר. חלף הרשעה זו, מורשע כעת המערער בעבירה לפי תקנה 144 לתקנות התעבורה. באשר ליחס שבין עבירות אלו נקבע בעניין כהן:

"התכלית של הושטת עזרה לנפגע היא הבולטת והחשובה מבין התכליות של מכלול דברי החקיקה, ולא בכדי קבע המחוקק ענישה מחמירה לצידה של עבירת ההפקרה לפי סעיף 64א לפקודה – עונש מרבי של 14 שנות מאסר ופסילה, ככלל, לתקופה של שלוש שנים לפחות (ראו סעיף 40 לפקודה). התכלית של מיצוי החקירה וקביעת זהות הנהג, לעומת זאת [...] באה לידי ביטוי בעבירות שהעונש המרבי שנקבע לצידן הוא 2 שנות מאסר ופסילה, ככלל, לתקופה של שלושה חודשים לפחות – תקנה 144 לתקנות [...] וסעיף 62(7) לפקודה [...]. הדבר מלמדנו, מצד אחד, כי גם תכליות אלה חשובות; אך מן הצד השני עמדת המחוקק היא כי כאשר תכליות המשנה עומדות לבדן, ומבלי שישנה כל פגיעה בערך של עצירה ונסיון להושיט עזרה – "תג המחיר" של פעולה אנטי חברתית זו נמוך בהרבה, בדמות תקנה 144 לתקנות וסעיף 62(7)

לפקודה. אין דינו של מי שמתחמק מחקירת מעורבותו בתאונה כדין מי שהפקיר את רעהו לאחריה" (ההדגשה הוספה – י' א'; עניין כהן, בפסקה 20 לפסק הדין של המשנה לנשיאה (בדימוס) נ' הנדל).

משכך, ומבלי להפחית מחומרת יתר העבירות שהמערער 1 ביצע, ביטול הרשעתו בעבירת ההפקרה מחייב הקלה מסוימת בעונשו. אשר למערער 2 – בשים לב למדיניות הענישה הנוהגת בעבירות בהן הורשע ולנסיבותיו האישיות, ובכלל זה מצבו הרפואי, העונש שנגזר עליו מחמיר עמו יתר על המידה. אני סבור אפוא שבמכלול השיקולים יהיה נכון להפחית, באופן מדוד, מעונשו.

8. יש להדגיש, אף אם התנהגות המערער 1 אינה מבססת הרשעה בעבירת הפקרה, הרי שהיא ראוייה לכל גינוי. בעוד שהמנוחה מקבלת טיפול רפואי במקום התאונה, התקשר המערער 1 לאביו והשניים החלו לפעול למילוטו מאימת הדין. מוסר בסיסי מחייב שכאשר אדם גורם במעשיו לפציעה כה חמורה של אחר ורואה במו-עיניו כיצד מבצעים בו החיאה, הוא אינו עוזב את הזירה אלא לאחר שהתבררו הדברים, עשה כל שביכולתו על מנת לסייע לאותו אדם ומסר את המידע שברשותו לגורמים הרלוונטיים. קביעות בית משפט זה בעניין כהן, כמו גם נסיבותיו של המערער 2 ומדיניות הענישה הנהוגה מצדיקים הקלה מסוימת בעונשיהם של המערערים, אולם הכתם המוסרי שדבק בהם לא נמחה או דהה.

9. אשר על כן, אציע לחבריי כי נקבל את הערעור על הכרעת דינו של המערער 1 כמפורט בסעיף 6 לעיל, וכי נקבל את הערעור על גזר הדין כך שרכיב עונש המאסר בפועל אשר הוטל על המערער 1 יופחת ל-18 חודשי מאסר בפועל, חלף 30 חודשי המאסר שנגזרו עליו בבית המשפט המחוזי; ורכיב עונש המאסר בפועל שהושת על המערער 2 יופחת ל-3 חודשי מאסר בפועל לריצוי בעבודות שירות. יתר רכיבי העונש כפי שנגזרו בבית המשפט המחוזי על המערערים, ייוותרו על כנם.

השופטת י' וילנר:

אני מסכימה.

ש ו פ ט

השופט א' שטיין:

אני מסכים.

ש ו פ ט

הוחלט כאמור בפסק דינו של השופט י' אלרון.

המערער 1 יתייצב לשאת בעונש המאסר בפועל שהוטל עליו ביום 5.7.2023 עד השעה 10:00 בימ"ר הדריים, או על פי החלטת שירות בתי הסוהר, כשברשותו תעודת זהות או דרכון. על המערער 1 לתאם את הכניסה למאסר, כולל האפשרות למיון מוקדם, עם ענף אבחון ומיון של שירות בתי הסוהר, בטלפונים: 074-7831077 או 074-7831078.

המערער 2 יתייצב לתחילת ריצוי עבודות השירות ביום 5.7.2023 בשעה 8:00 במשרדי הממונה על עבודות שירות, יחידת ברקאי, עבודות שירות, שלוחת מרכז, רחוב לוחמי בית"ר 6, רמלה, או על פי החלטת הממונה.

ניתן היום, כ"ה בסיון התשפ"ג (14.6.2023).

ש ו פ ט

ש ו פ ט

ש ו פ ט